

Piotr Wójcik

Ewolucja działań wojennych

Kultura i Polityka : zeszyty naukowe Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks.
Józefa Tischnera w Krakowie nr 4, 165-166

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Piotr Wójcik*

EWOLUCJA DZIAŁAŃ WOJENNYCH

(Martin van Creveld, *Zmienne oblicza wojny*, przeł. Jan Szkudliński, Poznań: Dom wydawniczy REBIS 2008)

„Wojna” to słowo, które kojarzy się z czymś brutalnym, kosztownym, a przede wszystkim z ostatecznością, jaką jest wejście w konflikt zbrojny. Mimo to wojna była i jest nieodłącznym elementem historii człowieka. Jest także katalizatorem zmian – w wymiarze politycznym, demograficznym i społecznym. Wojna jednak nie tylko zmienia oblicze świata – same konflikty zbrojne również zmieniają swój charakter. Tymi przeobrażeniami właśnie zajmuje się w swej pracy Martin van Creveld.

Holender skupia się na okresie najistotniejszych zmian w dziedzinie wojskowości, za który uznał czas od wojen napoleońskich do współczesnych akcji zbrojnych w Iraku. Zabiera nas w podróż po polach bitew XIX i XX wieku – opisuje je, pokazuje, jak zmieniał się sposób prowadzenia wojny, wskazuje na różnice między starciami, skupia się na rozwoju prawideł sztuki wojennej. Nie jest to jednak wyłącznie relacja z pachnących prochem i krwią pól bitewnych i opowieść o uczestnikach bitew. Van Creveld w sposób systematyczny opisuje czynniki – a z upływem czasu było ich coraz więcej – które wpływały na kształt wojen i bitew. Od Marny po Irak.

Autor rozważa najpierw względnie uporządkowane realia wojen napoleońskich. W bitwach ścierały się za sobą wielkie armie, składające się z niezróżnicowanych zbrojnie oddziałów stających naprzeciw siebie w linii i wybijających się w rytm uderzającej nieopodal artylerii. Ten *dance macabre* rozgrywał się zazwyczaj na określonym obszarze, który rozrastał się sporadycznie, co gwarantowało minimalne straty w ludności cywilnej. Dowódcy wiernie stosowali taktykę takich klasyków myśli wojennej jak Sun-Tzu czy znacznie nowocześniejszy Clausewitz.

Van Creveld poświęca też wiele miejsca obu wojnom światowym. Były to konflikty, w których ewolucja działań zbrojnych nabrała za-

* Piotr Wójcik (ur. 1987), student trzeciego roku stosunków międzynarodowych o specjalizacji polityka i problemy globalne w Wyższej Szkole Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie. Interesuje się reklamą i polityką zagraniczną, a zwłaszcza relacjami Zachodu ze światem muzułmańskim i wydarzeniami na Bliskim Wschodzie, a ponadto muzyką, literaturą i motoryzacją.

straszającego – dosłownie i w przenośni – tempa. Wojna zmieniła swe oblicze, np. wojsko stało się zależne nie od zapasów, lecz od dostaw; wzrosło znaczenie walk na wodzie i w powietrzu; duże znaczenie w konfliktach zbrojnych zaczęła mieć informacja i dezinformacja. Okres od 1914 do 1945 roku jest czasem galopującego postępu technologicznego, wprowadza się gazy bojowe, czołgi (bez których nie można sobie wyobrazić współczesnego konfliktu zbrojnego), okręty podwodne i broń masowego rażenia. Autor nie zapomina o twórcach myśli wojskowej, takich jak: B. H. Liddell Hart, Erich Ludendorff i Clausewitz, którego „pruska marsylianka” przyniosła w okresie I wojny światowej krwawe żniwo. Owocem nowych wykładni sztuki wojennej będą Plan Schlieffena czy *Blitzkrieg*.

W rezultacie mamy do czynienia z książką ciekawie i wyczerpująco opisującą postęp, który się dokonał w dziedzinie konfliktów zbrojnych. Postęp ten niejednokrotnie zaskakiwał, i nadal zaskakuje. Nie można w tym miejscu pominąć kwestii znaczącej zmiany proporcji między siłą a liczebnością armii. W pewnym momencie II wojny światowej spostrzeżono, że mniejsze oddziały przy odpowiedniej znajomości terenu są w stanie zadać dotkliwe straty nawet dużo liczniejszym siłom wroga. Niewielka grupa *marines*, znająca nowoczesne metody walki i ze współczesnym ekwipunkiem, byłaby w stanie zdziesiątkować, czy nawet zniszczyć, dywizję piechoty z okresu I wojny światowej, a regularna armia w Afganistanie czy Iraku ma problem z garstką gorzej wyposażonych partyzantów.

Zmienne oblicza wojny to, moim zdaniem, lektura obowiązkowa dla każdego, kto interesuje się tematyką wojenną. Co prawda w omawianej książce czytelnik nie znajdzie skomplikowanych wykresów statystycznych czy informacji o parametrach uzbrojenia – co dla niektórych będzie wadą tej publikacji i powodem do zarzucenia jej powierzchowności – jednak zawarte w niej analizy, dotyczące bardzo szerokiego materiału, są niezmiernie interesujące. Książkę można polecić jako źródło zrozumiałej i przejrzystej informacji o wojnie, a także jako uzupełnienie nabytej wcześniej wiedzy.

Piotr Wójcik (1987) is a student of International Relations of Tischner European University (Krakow). His area of specialization includes politics and global issues. His interests are advertising, foreign policy in the interactions between the West and the Muslim world, Middle East issues.